

Hodnocení Fondu spravedlivé transformace: Nejasný přínos strategických projektů, důraz na rychlé čerpání a malé zapojení veřejnosti

28.11.2023 - | Transparency International ČR

„Fond spravedlivé transformace je výborný hlavně díky cílené podpoře dlouhodobě přehlížených regionů. Abychom ale byli v transformaci úspěšní, musíme adresovat také témata, která Fond neřeší, a dělat rozumná rozhodnutí a kroky na národní úrovni,“ komentuje Zuzana Vondrová, odbornice na spravedlivou transformaci CDE.

„Má-li být transformace férová, potřebujeme se postavit příčinám sociální nestability a zároveň hledat maximální finanční i legislativní podporu sdílené a obnovitelné energie včetně dekarbonizovaného teplárenství,“ doplňuje.

Podle původního záměru měl Fond sloužit hlavně podpoře malých a středních podniků. Česko se naopak rozhodlo rozdělit až polovinu zdrojů z Fondu velkým strategickým projektům. To samo o sobě nemusí být špatně, pokud jsou projekty v souladu s dlouhodobou koncepcí a jejich výběr probíhá podle předem jasných kritérií a pravidel, včetně pečlivého posouzení strategického přínosu.

Panují nejasnosti a chybí strategie

Ve skutečnosti ale výběr strategických projektů probíhal narychlo a netransparentně. Zatím není jasné, jaké vybrané projekty uspějí – výzva skončí letos v prosinci. Nejasný je také transformační potenciál těchto projektů, neboť k nim chybí řada významných informací, které by byly veřejně dostupné.

„Hlavní problém s přípravou Fondu spravedlivé transformace spočíval v tom, že jeho plánování probíhalo zbrkle a bez komunikace s občanskou společností. Zvyšují se tak nejen korupční rizika, ale i nebezpečí, že prostředky nebudou využity účelně a v souladu se strategickými cíli,“ říká Ondřej Kopečný, ředitel TI.

Přípravy čerpání peněz z Fondu také ukázaly na problematický fakt, že Česku chybí dlouhodobá strategie, jak se s koncem uhlí vypořádat. Chybějící strategie v kombinaci s časovým tlakem, které přípravy FST provázely, vedou k tomu, že je větší důraz kladen na objemy čerpání, než na kvalitu projektů. Dalším nedostatkem bylo nedostatečné zapojení veřejnosti.

„Bylo by skvělé, kdyby se Česko z problémů, které přípravu FST provázely, dokázalo poučit a příště bylo lépe připraveno. Pokud rychle nezlepšíme strategické plánování v případech jako je právě tento, hrozí, že promrháme cenné zdroje pro modernizaci české společnosti a ujede nám vlak, který už nemusíme dohnat,“ dodává.

Pozitivními aspekty Fondu jsou jeho propojení sociálních a klimatických otázek i zapojení ekologických organizací do přípravných platform. Zveřejnění základních informací a záznamů z jednání vedlo k určité míře transparentnosti. Celkově představují přípravy FST novou a cennou zkušenost, ze které může český stát čerpat do budoucna.

Projekty a kauzy: Souboj o miliardy na řešení dopadů odklonu od uhlí

<https://www.transparency.cz/hodnoceni-fondu-spravedlive-transformace-nejasny-prinos-strategickych-projektu-duraz-na-rychle-cerpani-a-male-zapojeni-verejnosti>